

PODNEBNE SPREMEMBE, UJME IN DRUGE VREMENSKE NEPRILIKE

V tem letu je Slovenija doživela kar precej vremenskih nepravil. Večkrat je padala toča, pojavljali so se močni nalivi ter nastajali vetroolomi in v začetku avgusta nas je doletela prava vremenska katastrofa.

Številni strokovnjaki, številni klimatologi, novinarji in predvsem politiki so izjavljali, da je to največja naravna nesreča v zgodovini Slovenije in da smo za to sami krivi, ker porabimo preveč energije, ki v ozračje spušča toplogredne pline.

Pa sta ti dve izjavi sploh resnični?

Poglejmo nekoliko nazaj v zgodovino vremenskih nesreč in katastrof.

Leta 1954 so bile na področju Koroške, Logarske in Savinjske doline podobne poplave, v katerih je življenje izgubilo dvaindvajset ljudi. Leta 1924 so poplave na področju Polhograjskih Dolomitov zahtevale devetnajst in leta 1926 na škofojeloškem področju trinajst človeških žrtev. To je ogromno in v vsakem opisanem primeru mnogo več kot letos. Vsako življenje je dragoceno in prav število smrtnih žrtev je verjetno največje merilo za obseg nesreče.

Druga trditev je: krivi smo ljudje, ki neracionalno ravnamo z naravo in predvsem s fosilnimi gorivi, ki ogrevajo naše ozračje. Tudi ta trditev je glede na zgodovinska dejstva dvomljiva, kar smo opisali zgoraj. Ali so pred sto leti tudi govorili o vplivu človeka na ogrevanje ozračja?

Pa pogledjmo še nekoliko v zgodovino. Izraz pustota je slovenska beseda, ki je nastala pred več kot petsto leti. Besedo so od nas prevzeli tudi Italijani in Avstrijci. V Avstriji je v okolici izvira Drave poznana dolina Pustertal. Z besedo pustota so naši ljudje poimenovali zelo revno pokrajino, v kateri ni bilo možno živeti. V Sloveniji je bilo v preteklosti več takih krajev in pokrajin. Zgodovina omenja Zgornjo Savinjsko dolino, Brda, Kras in visokogorje na Gorenjskem. V teh pokrajinah so bile zelo ostre zime in vroča poletja s hudimi neurji, ki niso omogočala življenja prebivalcev.

To pomeni, da že od nekdaj živimo na izjemno lepem področju, ki pa je zaradi svoje lege obremenjeno z vremenskimi ujami in drugimi katastrofami. Vremenska neurja so torej pri nas stalnica, odkar tu živimo.

Vprašanje pa je: zakaj se na to ne pripravimo, zakaj ne uredimo studencev in hudournikov v hribih, strug rek in potokov skozi naselja in predvsem, zakaj ne gradimo objektov, varnih pred poplavami? Imamo ministrstvo za okolje, ogromno javnih služb za to področje in celo poseben študij na terciarnem izobraževanju na ljubljanski univerzi z naslovom: Vodarstvo in okoljsko inženirstvo. Ne vem, ali so se v tem času predstavniki te ustanove kaj oglasili in pojasnili, zakaj toliko škode po Sloveniji zaradi vode in kaj bi bilo treba postoriti, da se v bodoče izognemo takšni katastrofi.

Če bi strojniki v Sloveniji naredili tako malo kot zgoraj naštetih, bi bila pri nas industrijska pustota.

Tisti, ki bežno poznamo ureditev voda: studencev, potokov in rek v Dolomitih in Alpah, vemo, da so urejeni povsem drugače kot pri nas. Vsaka struga hudournika v hribih je izdelana v obliki stopnic. S tem se voda med tekom umiri, izgubi moč in rabi precej več časa, da doseže dolino, kot pa, če teče po popolnoma naravni strugi. Ko pa voda doseže dolino in posamezna naselja, mora čim prej odteči, zato morajo biti struge gladke in ravne. Pri nas pa pogosto zasledimo ravno obratno. Hudourniki imajo strme ravne struge, po mestih vidimo zajezitive in razne ovire pri pretakanju vode po njih.

Nekaj podobnih rešitev smo v zadnjem času zasledili tudi pri nas, na primer v Železnikih, v Celju in v Ljubljani na Viču. V teh krajih zadnje poplave niso naredile večje škode.

Druga težava, ki smo jo opazili pri nas v zadnjih desetletjih, je pozidava hiš na poplavnih območjih. Ponovno se lahko vprašamo, kaj dela javna uprava. Verjetno je znano, kdo je pred nedavnim dal gradbeno dovoljenje in razna soglasja za izdelavo novih hiš v Sneberjah pri Ljubljani, ki jih je voda povsem zalila. Bo kdo odgovorjal? Ne, pri nas ne. Če ne, potem ukinito vso zakonodajo, vsa potrebna soglasja in naj vsak zida, kot mu paše.

Ali je pri novogradnji pri današnji gradbeni mehanizaciji res pomemben strošek, da se pred gradnjo dvigne površina za temelj za en meter ali celo dva nad zemljo in se zida na tem nanosu trdne podlage, ali pa, da se na terenu za hišo, ki je zgrajena na strmem pobočju, uredi odvodnjavanje tudi za primer močnejših padavin?

Samo za primer: zakaj je večina cerkev v primerjavi s pretokom vode zgrajena na višjih področjih.

V letošnji katastrofi so bile sicer nekatere cerkve tudi poplavljene, a v primerjavi z drugimi objekti zelo malo.

Mi se očitno iz zgodovinskih izkušenj res nič ne naučimo.

Janez Tušek